

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

РЕСПУБЛИКАДА ҒАЛЛА ЎРИМИ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА

Илгари марказлашган тартибда келтирилган моллар, маҳсулотлар тақчиллашиб қолди. Ана шулардан бири доғдир. Уни сотиб олиш тибора қимматга тушмоқда. Ўзбекистонда эса аҳолини дон билан таъминлаш учун имконият етарли. Шунинг учун ҳам республика раҳбарияти дон етиштирилмаган майдонларни йил сайин кўпайтириб бориш тадбирларини белгилади.

Ўтган йил жумҳуриятимизда 844,2 минг гектар ерга бошқон дон экилган. Жорий йилда 928,7 минг гектар ерда ғалла ўстирилди. Об-ҳавонинг қулай келиши, ғаллакорларнинг фидокорона меҳнати туғайли асосий пайкалларда мўл ҳосил етиштирилади. Мутахассисларнинг фикрича, даладарда белгиланган режани ортиғи билан худдалашни таъминлайдиган миқдорда дон бор.

Эндиги вазифа — уни қисқа муддатда, нобудгарчиликка йўл қўймай тўла ўриб-йиғиб олишдир. Ҳозир кўп хўжалиқларда ғалла ўрими уюшқоқлик билан бошлаб юборилди. Шунинг учун ҳам вилоятларнинг хирмонлари тибора юксалиб борапти.

Қашқадарь дехқонлари азалдан мўл-кўл ғалла етиштиришда донг таратишган. Вожа миришкорлари бу йил 292,1 минг гектар ерда ғалла етиштиришди. Айни пайтда вилоят туманларида ҳосил ўрим-йиғими уюшқоқлик билан давом эттирилди.

16 июнь кунини марҳум 1408 та ўрим комбайнининг 442 таси ишлатилди. Улар ёрдамида ўтган кунини 1485 гектар майдондаги ғалла ўрилди. Ҳар бир комбайнининг ўртача иш унуми 3,4 гектарни ташкил этмоқда. Қашқадарьликлар мавжуд ҳосилни тез ва соғ ўриб-йиғиб олиш учун барча имкониятларини ишга солишмоқдалар. Кун сайин ишлатилган комбайнлар сонини ортиб, ўрилган майдонлар кўпайиб борапти.

Жиззах вилоятида ҳам ғалла ўрими кун сайин қизиқ борапти. Механизаторлар 16 июнь кунини мавжуд 701 ўрим агрегатининг 49

тасини далага олиб чиқиш, ҳар бир комбайн ёрдамида 4,7 гектар ердаги ғаллани ўришга муваффақ бўлишди.

Қўрақ Сирдарё вилояти механизаторлари ҳам ўш келишмаяпти. Бу ерда ўтган кунини ишлатилган ҳар бир комбайнининг иш унуми 4,7 гектарни ташкил этди. Мавсум бошидан бери ғалласи ўрилган майдон 800 гектарга етиди. Ҳозир кунини ўртача 380—400 гектар ердаги ғалла ўриб олинаяпти.

Сурхондарё, Бухоро вилоятлари дехқонлари ҳам бор ҳосилни нест-нобуд қилмай ўз вақтида йиғиб-териб олиш чораларини кўрмоқдалар. Мазкур вилоятларда даладарда ишлатилмаган ҳар бир комбайн ёрдамида айни кунларда 3—3,5 гектар ердаги ғалла ўрилади.

Бирок Андижон, Наманган, Самарқанд, Фарғона, Наманган вилоятларида ўтган кунини ишлатилган комбайнларнинг иш унуми ўртача 3 гектарга ҳам етмади. Бу вилоятларда сурьатни кўтариш учун имконият етарли. Ўйлашимизки, улар ғанимат донлардан унумли фойдаланиб сурьатни тезлаштиришлари.

Шу билан бирга ҳосил етиштирилиши, ўрим-йиғимини анж олдириш учун шароит мавжудлигига қарамай «ҳали вақт бор», деган баҳона билан вақтни ўтказиб юбораётганлар ҳам йўқ эмас. Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги маълумотларига назар ташлайдиган бўлсак, ҳали Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент вилоятларида ғалла ўримига киришилган эмас. Тўғри, айримлар дон тўла пишиб етилган эмас, деган баҳонани рўқач қилишяпти. Аммо вазирлик мутахассисларнинг фикрларига қараганда, ўша жойларда ҳам ғаллани ўрса бўлаверади.

Шундай экан, фурсат кўтиришга ўрин йўқ. Ҳар дам ғанимат. Етилган ҳосилни қанча тез ўриб оласак, шунча яхши. Бунинг устига янги ҳосил учун олтинга тенг тулғоримиздан унумли фойдаланиш имконига эга бўламиз.

СУВЧИЛАР ИБРАТИ

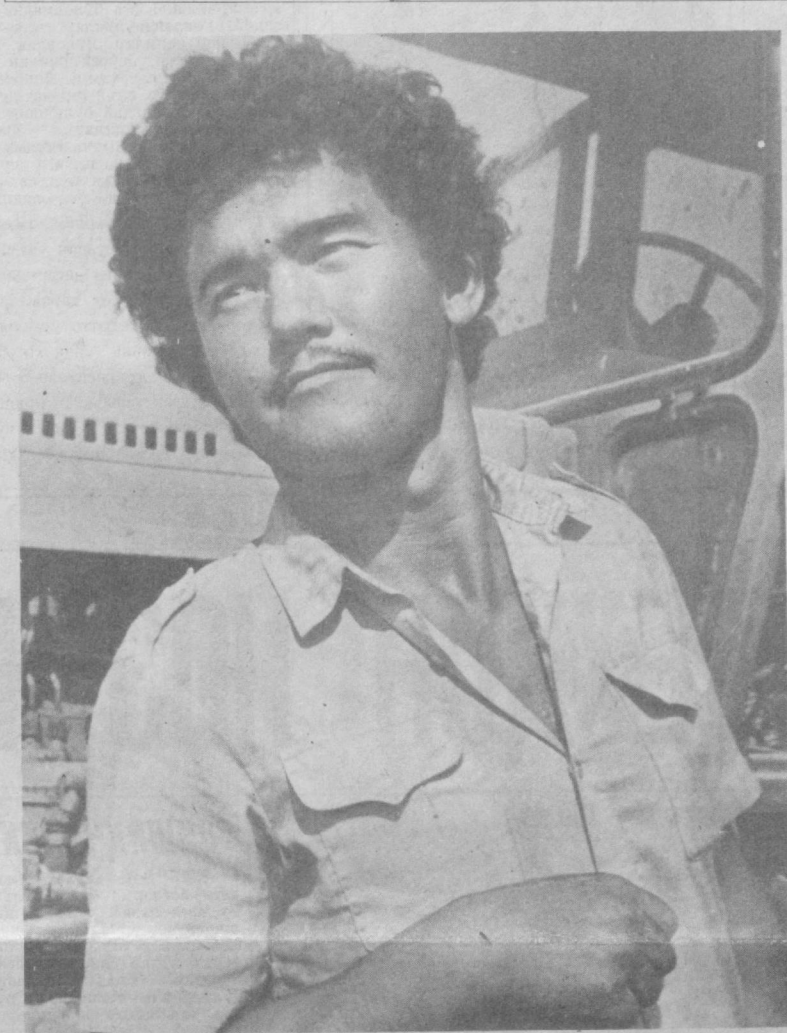
Бандixon районидagi «Дўстлик» ширкатлар уюшмасининг 9-ширкат даладарда ғўза парварини муҳим паллага кирди. Айниқса, Совет Гафоров бошлиқ звенонинг даладарда иш янада қизғин тус олмоқда. Звенонинг оилавий ширкат асосида ташкил қилинган бўлиб, унда девлари Гафоровнинг оила аъзолари меҳнат қилишмоқда. Жамоа 20 гектар ерда ғўза парварини қилмоқда. Шу кунларда ишхоналар қатор ораларига комплекс ишлов беришининг янги тури ту-

ғалланди. Қудративация билан бирга пайкалларга минерал ва маҳаллий ўғитлар ҳам солиб бориляпти.

Ҳозир пайкалларда бирорта бегона ўт йўқ. Сифатли ишловдан қийнган ва яхши озиқлантирилган ғўзалар барваж усмоқда. Шунингдек, ғўзалар оби ҳаётга ҳам қондирилмоқда. Бу ишларда механизатор Урол Жураев, сувчилардан Абдусамат ва Рўзобий Гафоровлар ўрناق бўлишмоқда.

Н. ХУДОЕРОВ,

ИСТИКЛОЛ ФИДОЙИЛАРИ

Ниҳоят табият янжиқликлари ортада қўлиб, бироз кеч бўлса-да, кўш ўз ҳарорати билан бутун борлиқни қиздириб, ўт-ўлавлар, экин-тиқин учун зарур бўлган иссиқликни бермоқда. Қишқил нурин айниқса ғўзалар учун айни муддао бўлаяпти. Шу босн ғўза парварини

тобора қизитилмоқда. Арнасой районидagi 23—«А» давлат хўжалигининг Норбек Пардахонов етакчилиги қилмаган звенон пайкалларида шундай ҳолинг гувоҳи бўлсак. Бу муҳим ишда механизатор Равайн Мунисовнинг хизмати катта бўлмоқда.

У. ҚУШВОҚОВ олган сурат.

ҚЎЛНИ ҚЎЛГА БЕРИБ

Олтраварқ районидagi Б. Отақуллов номида жамоа хўжалигининг Исроиқ Орифонов бошлиқ бригада аъзолари ғўза парварини кундан-кунга кучайтирмоқдалар. Пахтакорлар бу йил ҳар гектар ердан 30 центнердан сифатли хом ашё етиштиришмоқчи.

Табият қийинчиқликларига қарамадан барча пайкалларда қўчат тўла ундириб олинди. Ҳозиргача ниҳоллар уч марта ишловдан чиқа-

рилади. Биринчи сув тараш бошлаб юборилган. Бу ишда тажрибали, фидойи касб эгалари бошқаларга ўрناق бўлиб, ниҳолларини оби ҳаётга қондиришмоқдалар. Улар сафиди Турсунбой Тошмонов, Ойил Худобердиев каби тажрибали сувчилар бор. Механизаторлардан Комилжон Мамажонов ва Абдуҳамид Абдуқодировлар ғўзаларни юмшатиб, уларнинг барваж ўсишига шароит яратяпти. Шу билан бирга пайкалларга минерал ва

ЭКИНЛАРНИ САҚЛАБ ҚОЛИШДИ

Шуманай туманидаги Гагарин номида жамоа хўжалиги дехқонлари ғўза ниҳолларини асраб қолиш учун кемачи кеча, кундузги кундуз демай меҳнат қилишди. Жапа қўйиш натижасида ҳар ерда 400 гектардан ортиқ

маҳаллий ўғитлар ҳам солиб бориляпти.

— Ғўза парваринида зарбдор ой болланди, — дейди бригада бошлиғи Исроиқ Орифонов. — Дала ишларини намунали ташкил қилишга эътибор бермоқдамиз. Аъзоларимиз учун барча шарт-шароит яратилган. Қулниқини эртадан салқинда ва тушдан кейин бажариш одат тусига киришмоқда. Ана шунда иш ҳам унумли бўлади.

У. МУҲАМЕДОВ.

да пайдо бўлган қатқалоқ тез-да юмшатилади.

Шу туманидаги М. Абдуллаев номида жамоа хўжалигининг Е. Сайдуллаев ва Д. Турмунов бригадаларида ҳам шундай оғир аҳвол ўти берилади. Пахтакорлар катта ёшдаги ишчилардан ташқари юқори синф ўқувчилари ҳам ёрдамга келдилар.

ПРЕЗИДЕНТНИНГ ШВЕЙЦАРИЯГА САФАРИ

17 июнь кунини Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов «Форум» фонд иқтисодий ташкилотининг таклифига биноан Швейцарияга йўналди.

Ислам Каримов журналистлар билан суҳбатда Швейцария жаҳонда тинчликни сақлаш ишига улкан ҳисса қўшаётган мамлакат эканини қайд этди. Сафардан мақсад — деди Президент, — бизни таклиф қил-

ган нуфузли халқаро иқтисодий ташкилотнинг 4-сессиясида қатнашишдангина иборат эмас. Айни пайтда ушбу мамлакатнинг саноат, қишлоқ хўжалиги, сайёҳлик, мутахассислар тайёрлаш, атироф-муҳитни муҳофазат қилиш ва бошқа соҳаларда эришган ютуқларини ўрганиш, кенг ҳамкорликка замин ҳозирлаш ниятидамыз. Тошкент аэропортда Ислам Каримовни Ўзбекистон

Республикаси Бош вазири А. Муталов, Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Олий Кенгаши раиси ўринбосари Б. Бугронов, Президентнинг давлат маслаҳатчиси М. Умураев, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков, таъинишлар вазири С. Сафоев ва бошқа расмий кишилар қўзғатиб қолди.

(ҒАА)

Ислам КАРИМОВ:

ЭНДИ ЭСКИЧА ЯШАБ БЎЛМАЙДИ

Илгари хабар қилингандек, Ўзбекистон Президенти Ислам Каримов кунини кеча Қашқадарь вилоятида бўлди. У Қарши шаҳрида ўтказилган фаолан йилнинг давомида сўзга чиқиб, республиканинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришини жадаллаштириш билан боғлиқ масалаларга тўхтади.

— Бугун юргизаётган сиёсатимизга одамлар қандай қараяпти? Қайси жиҳатлари маъқулу, қайси жиҳатлари номаъқул? Ана шу масалада фикрингизни билишни истардим, — деди Ислам Каримов. — Эътиборингизни шунга қаратмоқчиманки, ҳозир ҳар бир раҳбар ўз ишга таъиндиги кўз билан қараши керак. Фақат гўш, сўт ва бошқа қишлоқ хўжалиқ режалари қандай бажарилаётгани тўғрисида гапирилмаган амаллар ўтиб кетди. Сизлардан шунини сурамоқчиман: бугун ҳаёт олдимизга қўйилган муаммоларни, ислохотларни қандай тушунайсиз, қандай амалга оширяйсиз? Мен бу ерда вилоятнинг баъзи раҳбарлари билан суҳбатлашдим, аҳвол қандай деб сўрасам, яхши дейишди. Беш-олти йил илгари қандай жавоб қилинган бўлса, ҳозир ҳам шундай жавоб бўлди.

Сўнгра Президент иқтисодий ривожланишнинг асосий йўналишлари бозор иқтисодига босқичма-босқич ўтишини беш тамойили тўғрисида гапирди. Ислохотларнинг мулкка муносабатини ўзгартиришдан бошлаш керак. Ҳозир бир йилда илгари 10 йилга тенг ўзгартирилган мувофиқ иш услуби бўлиши керак.

Кечкурун самолётдан тушиб, аэропорт қоп-қоронги, шаҳарнинг бош майдони бўмбўш, бирон қимса кўринмайди. Бир вақтлар бу ерда одамлар чарогон майдонда болаларини етаклаб, сайр қилиб юришарди. Шаҳарда

қайчандан-қанча кўркам бинолар бундай этилган эди. Эндики? Майдонларни ўт босган, шаҳардан ғайиб кетган. Бу гапни бутун вилоят ёки туманларга нисбатан ҳам айтиш мумкин. Энди маънавият билан жиддий шуғулланиш, халқнинг руҳини кўтариш пайти келди.

Президент Голландия сафаридан олган таассуротлари ҳақида сўзлаб, шундай деди: у ерда қишлоқ хўжалигида аҳолининг атиги 4 эса хизмат соҳасида банд сановатда 9 фониз меҳнат қилади. Мана шу 4 фониз аҳоли бутунлиги кунда мамлакатини эмас, ярим Европани боқяпти. Бизда-чи? Аҳолининг 60—70 фониз қишлоқ хўжалиги билан шуғулланади-ку, бугунги ёки бошқа зарур маҳсулотларни четдан оламиз. Бу нимани билдиради? Биз меҳнат унумдорлигини оширишимиз, аҳолининг муайян қисмини даладан овоз қилишимиз керак. Бунинг учун қишлоқда турли хизмат соҳаларини кўндратишимиз, янги иш ўринларини очтишимиз зарур. Бизда ким кўп—қатта кўп, қанчонча уларни боқамиз? Голландияда бўлганимизда 3 киши 150 ситир, 100 бош бузоқ, 120 бош қўй, яна аллақанча чўча боқатганини кўрдик. Мана шу уч киши бир йилда 500 тонна сўт, 500 тонна пишлоқ етиштирар экан. Буни биздаги аҳвол билан таққослаб кўриш! Меҳнатга муносабатини ўзгартиришимиз, маҳсулотдорлигини оширишимиз зарур. Бунинг учун чорваини унинг ҳақиқий эгаси — фермерлар қўлига йиқарага бериш керак.

Ҳадеб пахтага ёпишиб олмадан, сугорилмаган майдонларда ғалла ва бошқа дон маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришимиз лозим. Нега энди пахтаини айни беда билан алмашлаб эриш жорий этилган? Пахта-

ни бугун, арпа билан алмашлаб эксак-чи? Ғалладан бўшган майдонлар ҳосилдор бўлиши азалдан маълум-ку. Қишлоқ хўжалигида экин андозалардан вожа кечайлик. Масалан, Шаҳрисабзда, Китобда ғалла эҳши ўсади. Демак, бу туманларда пахта экинни қамайтириш мумкин.

Президент, шунингдек, кадрлар сиёсати масалаларини тилга олди. У кадрлар учун тоғнага бўлинишни таъкидлади. Биринчи тоғна — экин тизини қўсамб юрган кишилар. Иккинчиси, энг хавфлиси — имонсиз, эътиқодсиз кишилардир. Бундайларга Ватан мафратига бегона, улар шахсий ҳуқуқ-ҳаловат, мансаб учун ҳеч нарсадан тўймайдилар. Ватан мафратини, мустақиллик мафратини ҳамма нарсдан устун қўйдилган, қалбига ўти ва эри туғибуси бор, гайратли, кучючак яна бир тоғна кадрлар борки, менинг бутун умрим ва ишончим ана шунлардан. деди Президент. Булар ҳозирча озчилик, тажрибасиз ҳам кам. Мен Президент сифатида етишиб келаятган мана шу фидойи, қалби олов авлоднинг жойларда раҳбар бўлишини истайман. Ҳар бир раҳбар биз тақдир этиётган ислохотларни қалбдан ҳис этсин, уни бажаришга қодирми-қўлигини ўйлаб кўрсин, қадамини шунга қараб қўйсин.

Ўзбекистон Президенти Ислам Каримовнинг Қашқадарь вилояти феодалари ҳузурда сўзлаган кунда баъзи этилган фикрлар ҳар бир раҳбар учун дастурламал бўлиб хизмат қилмади, деган умиддамиз. Энди эскича ишлаб, эскича яшаб бўлмайди. Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқароси бунини қанча тез англаб оласа, мустақиллик йўлидаги қадамимиз шунча дадил бўлади.

А. ТАШПАТОВ,
ҒАА мухбири.

ЎЗ ПУЛИМИЗГА ЭГА БЎЛИШ ВАҚТИ КЕЛМАДИМИКИН?

Ўзбекистон Республикаси — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тенг ҳуқуқли аъзоси. Унинг илҳом асосида иш юритади. Суверен халқнинг, мустақил давлатнинг асосий белгиларидан бири — пул бирлигини асосида бўлиши.

Бу — масаланинг ҳуқуқий томони. Ундан қайси халқ қандай фойдаланса, янги ўз пулига эга бўлишни истайдики ёки бошқа бир мамлакат валютасини ишлатадими, бу — унинг ички иши. Ҳеч ким бунга аралашмас олмайд.

Ўзбекистон давлатининг мустақиллигини кўрсатуви — армия, мадҳия, рамз, байроқ ва бошқа белгилар боп. Лекин энг асосийларидан бири — ўз пулимиз, пул сиёсатимиздир, уни чиқариш — эмиссия марказимизни тўла бариб этиб улгурмадик, миллий валютани ҳаётга киритмадик. Бунинг давлатни мустақил деб бўлмайди. Нега шундай қилади? Яна қанча кунини муқим? Миллий валютани жорий этиш вақти келмади-микин?

Ўзбекистон ҳамон «рубль» зонасида турибди. «Рубль»

нинг қадр-қиймати кун сайин, соат сайин муттасил тушиб кетаётган. Бир долларнинг қиммати минг рублдан ошди. Бу жараёнининг янада кучайиши кўтиляпти. Янги орада бир доллар 2 минг сўмга тенг бўлади. Нарх-наво тез ўсаяпти. У сиёсий, иқтисодий тажовуз қуролга айланди. МДХ жумҳуриятлари, келишиб олинганга қарамай, ўз валюталарини бирин-кетин жорий қилаётган. Мол билан таъминланмаган ортиқча пуллар чиқариляпти. Инфляция даражаси юқорилаб бормоқда. Бундай шароитда республика истеъмол бозорини ҳимоя қилиш ўта мураккаб вазифага айланди. Гап фақат бир пул нусхасини бошқасига алмаштиришда эмас, унинг чинакам ишловоти ҳақида бораётган. Пулнинг қадрини оширмагунча, ҳақиқий моллик-кредит ислоҳини ўтказмагунча иқтисодий беқарорлик давом этаверади.

Айтиш мумкинки, пул

ўзининг табиятан ато этилган мол айирбошлаш эквиваленти вазифасини бажармас, қимматли молга айланмас экан, иқтисодий ислохот тадбири ҳалокатлидир. Аҳоли турмуш даражасини яхшилашга қилинган ҳаракатлар самараси эса паст бўлиб қолаверади.

МДХ давлатларидаги сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ниқдороз, зарарли ишонсизлик ва ҳар қайси мамлакатнинг тор доирадаги мафратни қадрини кўтаришнинг илҳомини йўқ. Бунини кейинги йиллар қулай ва тўғри йўл бўлур эди. Улар орасидаги ҳисоб-китоблар рублда қилиб беришса, маълум бир муддатгача келишиб, МДХ за-

ҳира фонди ташкил этилса, ҳар бир давлатнинг улushi қатъий белгилаб қўйилса, маъқул бўлур эди.

Ушбу ишларни алоҳида-алоҳида ўтказиш ҳар қайси МДХ давлати учун жуда қимматга тушади. Негаки, миллий валютанинг ресурси, мол, олтин таъминоти, шунингдек, иқтисодий-ижтимоий ва сиёсий аҳвол ҳам ҳар жойда ҳар хил. МДХнинг ўз миллий аъзоларида бир йўла ўтишининг яна бошқа муҳим аҳамияти бор эди. Маълумки, миллатлар содиқ СССР ҳудуди бўйлаб сочилиб кетган. Шу босн, уларнинг сиёсий нафсонини тағалданган гаплар кам бўлади. Умуман бўлмаслик ҳам мумкин эди. Аммо энди кеч. Ҳар ким ўзини ўйлаб қолди.

Нега Ўзбекистон шундайга ўз пулини жорий этмади? Бунини қуйидагича изоҳлаш мумкин. Маълумки, содиқ Иттифоқдаги меҳнат-таъсиротига кўра, республи-

камиз ишлаб чиқариши асосан хомашё етиштиришга мослаштирилган эди. Саноат кронвалари тизим эса четдан келтириладиган хомашёга боғлиқ қилиб қўйилган эди. Бу улкан механизм қарий 70 йил узлуксиз ишлаб келди. Асосий озуқа, ғалла, шанар, қандолат маҳсулотлари, энгил ва оғир саноат, машинасозлик маҳсулотлари асосан бошқа республикалардан ташкил келтирилган. Четдан келтириладиган маҳсулот улуши ўртача 60 фониз ташкил этади. Савдо-сотiq сандоси эса манжий нисбатта эга. Яъни, олиб келинадиган мол ҳамини четга сотиладиганига нисбатан ортиқ. Бундай аҳволда миллий валютани ўтиш анча хавфли. Янги пулни ҳеч ким тан олмаса, унинг ўрнани доллар ёки шунга ўхшашган кадрли пул билан ҳисоб-китоб қилиш зарур. Бундай имкон дастлабки даврда етарли эмас эди. Бу биринчи сабаб.

Иккинчиси, нафақат Ўзбекистон, балки МДХдаги барча давлатлар олдига ҳам ўзининг валюта, молия, кредит сиёсатини қандай ўтказиш муаммоси бор эди. Негаки, ушбу соҳада ва кадрлар, ва моддий техника базаси, ва юзог, на пулни зарб этиш имкони етарли эди. Валюта сиёсатини билмаслик, унинг назик жиҳатларини тушунамаслик давлатни парокандаликка олиб келиши, ноҳуси воқеаларни келтириб чиқариши Россиянинг валюта истисолдан ҳам кўпроқ зарар етказиши мумкин. Валюта сиёсати ўта маъсулликни вазифа. Уни юргизишчилар булоқ сувидек тўза, ўз касбинини ниҳоятда сезувчи, етук мутахассислар бўлиши шарт. Бу эса вақт талаб этадиган муаммоидир. Унинг яна бир жиҳати шундаки, нақд пул чиқаришни бошқа бирорта

да босиб келтириляпти ва унинг таъминотида узалиш содир бўлиб, турибди. Бу муаммо ўз валютасини жорий этган кўп давлатларда кузатиляпти.

Учинчиси, янги пулни тан олиш муаммосидир. Дастлабки даврда ишлаб чиқариш ҳажмининг қамайиши ва халқнинг турмуш даражаси тасайиши ҳоллари содир бўлиши мумкин. Бундай пайтда кишиларнинг янги пулни жорий этишга қарши норозилик кайфияти кучайиб қолмоғи бўлган сиёсий аҳволдаги кучлар сиёсий аҳволни кескинлаштириш, ислохот бўғинга пулур етказиши мумкин. Янги пулни муомалага киритишда миллий ақллик зарур амилдир.

Тўғрисики, Озарбайжон ва Арманистон ёки Грузия вариантлари тақдорлашишга йўл қўймаслик учун миллий

валютани жорий этишда ташкил кучлар таъинига тўғри баҳо бериш лозим эди. Бешинчиси, янги пулни мол, олтин ва валюта билан таъминлаш муаммоси қийин юмушлардан биридир. Уларни амалга ошириш учун муҳим қадамлар қўйилди. Аммо «ҳамма муаммо хал бўлди» дейишга ҳали эрта.

Хуллас, ҳозир Ўзбекистон миллий валютасини жорий этишга агаргина қараганда ҳам сиёсий, ҳам ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан нисбатан тайёр.

Кейинги вақтлар «рубль» зонаси анча торади. Қирғизистонда «сом»нинг муомалага чиқарилиши республикамиз бозоридagi мувозаанатни бузди. Халқаро ҳуқуқий нормалар қамситилди. Азалли дўстликнинг тор мафрат йўлида қурбон бўлиш хавфи кучайди. Бас, шундай экан, валюта истисолоси, халқни ҳар хил сиёсий йўналишга тирбонга тортмасликнинг ягона чораси миллий пул бирлигига эга бўлишдир.

Комил АБДУЛЛАЕВ,
иқтисодчи — муҳандис.
(ҒАА)

— Голландия уруғи ниҳоят даражада сифатли, юқори ҳосили, тўла ушиб чиқади. Маҳсулотлари бир текис, гўл кўрилади. Масалан, кузда экилган карами 16—18 даража совуққа ҳам чидамли. Баҳорда ҳосили йиғиштириб олинади. Бундаги қарам навлари эса нари борса 7—8 даража совуққа чидайди, холос. Яқинда юқорида қайд этилган фирма билан икита хўжалиқда сара сабзавот етиштириш юзасидан шартнома тузилди. Голландиянинг мўл, арзон ва сифатли сабзавот етиштиришдаги замонавий технологияси булчига манзур. Хусусан, қарам, бақлажон, булғор қалампирни кўчатлари маҳаллада экилади. Бутун мавсум мобайнидаги барча жароён маҳсус ихтисослашган техника ёрдамида амалга оширилади. Яна бир муҳим жиҳати: кўчат полиетиленсимон туякчаларда етиштирилади ва шу туякчалар билан бирга экилади. Бунда ўсимлик ялдини шикастланмайдиган, экилганга кейин 5—6 кунгача ниҳол учун нам, озуқа етарли бўлади.

Сўнгги йилларда помидорнинг юқори ҳосили, шарбатдаги қуруқ моддаси 5—6 фоизни ташкил қиладиган ТМК-32, Новинка, Ракета, Утро навлари кўлаб майдонларга экилмоқда. Хусусан, Қўрғонтепа районидagi «Савай» давлат хўжалиғида бу борада эриштирилган натижалар диққатга сазовор. Чет эл тажрибаси ҳар томонлама ўзини оқламоқда. Бу ерда фақат яганалаш ва суюршиш кўл кучи билан бажарилади. Қолган барча юмушлар: қатор траларига ишлов бериш, озилан-тириш, жўк олиш механизация ёрдамида бажаришмоқда. Гектарига ўртача 75—80 минг туп кўчат жойлаштирилади, меваси консерва сановати талабларига тўлиқ жавоб беради. Утро нави меваси ўртача катталиқда, эртапишар, узоққа юборишга чидамли. Омадли йилда гектаридан ўрта ҳисобда 80 тоннагача ҳосил олинмоқда.

Ҳозирги кунда хўжалиқларимизда табақалаштириб экиш ва интенсив технология асосида экинларни парваришlash, помидор сифатини стандарт талабларига етказиб жаҳон бозори миқёсида савдо ташкил этиш мақса-

дида кўпгина хайрли тадбирлар ижро амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон ўзининг табиий иқлим шaroити билан тоқорлардан мўл, ширин-шакар узум, саховатли боғлардан сархил мевалар йиғиштириб олиш учун гўл қўлай. Бахтга қарши бир вақтлар нотўғри сивбат тўғайли ажойиб тоқорларимизни қуритдик. Энди уларни тиклаш осон бўлмапти. Фидойи соҳибкорларимизга минг бор раҳмат. Улар маъмурийлик йўлида бор имкониятни ишга солишмоқда. Шу йилнинг ўзига жуда кўп хўжалиқларда янги мевазорлар, тоқорлар барпо этилди. Ҳатто пазана бўйли олма кўчатлари ўтказишга эътибор кўчайди. Бу борада Тошкент вилоятидаги «Огонек», Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг тажриба хўжалиғи, Самарқанддаги Қозимов номли жамоа хўжалиқларида қўвончли натижаларга эришилди.

Республика хўжалиқларида боғ, тоқор ва сабзавот экинларни илгор технологияси асосида парваришlash, уларнинг ҳосилдорлигини таҳлил этиш шунинг кўрсаткичи, агар белгиланган қоида асосида ихлос билан иш юритилса мева, сабзавот маҳсулотлари ҳажмини бемалол 1,5—2 баравар ошириш мумкин. Шу йўл билан қайта ишлаш сановатига етарли маҳсулотлар етказиб берилади.

— Ҳар йил пешона тери эвазига етиштирилган мева-сабзавотнинг 30 фоизни нобуд бўлмоқда. Бунинг олдини олиш учун қандай чора-тадбирлар қўриломоқда?

— Республика Президентининг ҳаётбахш фармонлари шарофати тўғайли қишлоқ меҳнаткашларига шу кунгача 530 минг гектар ер томоғи учун ажратилди. 453 гектар ойнаванд дала мавжуд. Булар ноз-неъмат етиштиришда муҳим омили бўлмоқда. Юқорида таъкидланганидек, узоқ йиллар мобайнида пахта яқвақонлигини бизни чеklang қўйди. Қайта ишлаш корхоналари етишмаслиғи сабабли қишлоқ хўжалиғи маҳсулотларини сақлашда жиддий қийинчиликларга дуч келинди. Эңдиликда ҳам бу иш кўнгилдагидек деб бўлмайди. Аммо яхши томонга жиддий ўзга-

ришлар бўлмоқда. Ҳозирда республикада 1199,3 миллиондан ортиқ шартли банка консерва маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган қувватлар мавжуд. Хусусан, 660,7 миллион шартли банка помидор консерваси тайёрлаш имконига эгамиз. Мазкур йўналишда деярли барча районларда қизғин иш олиб борилмоқда. Андижон туманидаги Чўпон номли жамоа хўжалиғи Италия фирмаси билан ҳамкорликда томат тайёрлайдиган қўшма корхона бунёд этиди. Жондор туманидаги пизез куриштир дехи кўпчилик эътиборини тортомоқда. Бундай мисолларни кўлаб келтириш мумкин. Демак, боғбону соҳибкорлар етиштирилган ноз-неъматни асраш, уни эл дастурхонига сифатли қилиб етказиб бериш муаммоси яқин йиллар ичида ҳал этилади.

Хўжалиқларда бўлганимизда қишлоқ меҳнаткашлари томоғи уларни иқтимоий жиҳатдан ҳимояlash, оила иқтисодини мустаҳкамлашда беқийс роль ўйнаётганини мамнуният билан таъкидлашмоқда. Улар эҳтижларидан ортиқ неъматни қабул пунктларига топширишмоқда. Қарс икки қўлдан дегайларидек, эрта кўкларда томорқачиларга сифатли сабзавот уруғлари сотилади. Ўғит, техникадан ҳам имконият даражасида қўмақлашмоқда. Ҳозир хўжалиқларимизда эртаги мева, сабзавот, картошка экинлари ҳосили пишиб етилмоқда. Хўжалиқлар маҳсулотларини йиғиштириб эл дастурхонига етказиб бермоқдалар. Сурхондарё, Фарғона, Тошкент, Самарқанд вилоятлари хўжалиқларида сабзавот тайёрлаш ахши бормоқда. Бироқ Хоразм, Сирдарё, Жиззах вилоятларида сабзавот, картошка ҳосилини йиғиштириб олиш суст кетмоқда.

Ўлкамизда пишиқчилик. Бугунгача республика хўжалиқлари 65 минг тоннадан зиёд турли хил сабзавот маҳсулотлари, 5 минг тонна мева, 1,5 минг тоннагача яқин картошка етказиб бердилар.

Умид қиламиз, яқин келаякда Ўзбекистонда Голландиянинг мўъжаз шакли яратилади. Президентимиз бу улуг ишга мустаҳкам замин яратдилар.

Сўхбатдош:
Мирғис ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг
маҳсус муҳбири.

Нишон туманидаги «Дустлик» ширкат хўжалиғининг Зиёдулла Жайлов бошқарувчилик қилаётган бўлиб сабзавоткорлари бу йил ички имкониятлардан унумли фойдаланишмоқда. Биринчи ҳосил — қарамдан яхши даромад олинди. Айни кунларда помидор, полиз экинлари парвариши намунали олиб бориляпти. Эриштирилган жутуқларда Абдурашуловлар оилани зеносининг муносиб ҳиссаси бор.

СУРАТДА: тажрибали бригада бошлиғи, уста сабзавоткор Фарҳод Абдурашулов.

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

ЁҚУТДЕК ТОВЛАНИБ

Фарғона туманига қарашли Усмо Юсупов номидаги боғдорчилик давлат хўжалиғида гилос узми қизғин бормоқда. Ҳар кун 2—2,5 тонна сархил мева Фарғона ва Марғилон шаҳар аҳолисига, кўлаб завод ва фабрика ишчиларига етказиб берилмоқда. Хўжалик боғбонлари мавсумда эл дастурхонига 14 тоннадан ортиқ гилос етказиб бериш ниятида.

ҚУР ҲАҚИҚАТИ

ҚАЛОВИНИ ТОПГАНЛАР

Косонсойлик ҳаммасибим билан осон кечмаётган бугунги кун, қийинчиликларини бартараф этиш борасида амалга оширилган тадбирлар хусусида сўхбатлашиб ўтирдик.

— Қаловини топсанг, қор ҳам ёнади, деганлари тўғри экан. Қаранг, «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиғи бошқаруви раиси Абдулҳаким Худойназаров ишдан виллоятдаги кўпгина удебурон раислар ҳам ўрнатилган арзийди. Ҳозирги иқтисодий қийин шароитда одамларнинг иқтимоий муҳофаза қилиш йўллари излаб топиб, ҳар қарч ердан самарали фойдаланишга муваффақ бўляпти. Яқинда узумчилик нафақат Наманган вилояти, балки бутун Фарғона водийси учун оғир келган бултурги об-ҳавода йлғиз шу соҳадан рўзгор тибратётган хўжалиқнинг тизаси калтириб қоларди, — деди у.

Ун йилча илгари Чуст ва Косонсой оралиғидаги Дам массиви деб аталган бу жойда зог ҳам учмади. Нукул қуллик ва сунгадек қотиб қолган ядрилдан иборат эди. Тажрибали мутахассислар бу арнинг ўзига хош табиатнинг тўғри ағилб етишди. Узумчилик учун қўлайлиги ҳисобга олиниб, Қирғизистондаги Урта Тўхтай сув олбориридан об-ҳаво келтирилди. Боғ яратилга киришилди.

Хўжалик ташкил этилган, рақбар бир неча бор ўзгарди. Иш олдинга бормади. Рақбар ўлда-жўлда қолди. Эътиборсизлик оқибатида тоқорлар қисқарди. Моддий манфаатдорлик пасайди. Ун йил олдин жамоа аъзолари узоқ йиллардан бери бригадир, участка ҳосилоти ва бош ҳосилот лавозимига бўлган босқинларни ҳалол меҳнат билан босиб ўтган Абдулҳаким Худойназаровнинг ўзларига рақбар этиб сайландилар.

Янги раис — ишчи хўжалики юртишининг чилгор усуллари жорий қилишдан бошлади. Мажбур тоқлар оила пурадагига ўтказилди. Ила бошда ва охирида ҳар туп токни қўқиблаб топшириш йўлга қўйилди. Қарабаски, боғнинг эгаси топилиди, даромадга бараке кирди.

— Илгари кўп мантисқиз ишлар бўлган, — деб эследи Абдулҳаким ака. — Ичкилик-бозорлик қарши кураш шорни остида неча ўн гектар сервосиз тоқоримиз бузиб ташланган етмагандай, битиш арафасида турган вино тайёрлаш корхонамиз ваёрон қилинди. Дастгоҳ ва ускуналари ташиб кетилди. Натюжа-

ЖАМОА МАМНУН

Олтариқда кириб бораётган ҳар бир киши йўлнинг чап томонидаги мевазор боғқа қараб «боғбонига раҳмат» дейди. Негаки, шаҳар чиқиндиси тўкиладиган жойда шундай боғ яратилди деб ҳеч ким ўйламаганиди. Бундан 13 йил муқаддам шу ерга ишга келган Холмирза Маматқўшев чиниқхона атрофини ҳайдатиб мевали дароҳт кўчатлари экишга киришди.

Мана 6 йилдирки, Холмирза ака яратган боғ неъматидан Фарғона шаҳар «Автодормехбазаси» ишчилари баҳраманд.

У яна бир хайрли ишга қўл урди. Ердამчи хўжалик ташкил этди.

Холмирза ака шу билан чеklangган эмас. Чиниқхонада тамир-тармас аниқгина Х. Маматқўшев ҳар йили 40—50 тонна термисак йиғиштириб давлатга топширади. Фойдаси эса «Автодормехбазаси» ҳисобига ўтказилмоқда. Шу бонс Фарғона шаҳар хўжалиғи ун «Жигули» машинаси билан тақдирлади.

Н. РАҲМОНОВ.

Республика Президентининг ҳаётбахш фармони шарофати тўғайли қишлоқ меҳнаткашлари томоғи буниҳида. Улар сидидий тер тўкиб, оила аъзолари билан мўл сабзавот маҳсулотлари етиштиришмоқдалар. Тошкент районидagi Охунбоев номи жамоа хўжалиғи аъзоси Гулчехра Тўлагулова (суратда) боғнинг, сабзи, помидордан ҳар йил яхши даромад қилимоқда. Ҳалол меҳнат катта оиллага кўт-баракка, тўқилик олиб келди. Уста соҳибкорлар томоғидаги етиштирилган неъматларини пойтахтимидаги Қорқоғиш дехқон бозорига ҳам (суратда) сотмоқдалар. Бу ерда улар учун барча шароитлар яратилган.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

да 80—100 чақиримлаб йўл босиб, қанчадан-қанча маблаг сарфлаб, Оқтош ва Наманган заводлариға ҳосилни элиб берилади.

Бултур куз ўрталарида корхона ишга туширилди. Етиштирилган ҳосил қайта ишланадиган бўлди.

— Корхонанинг фойдаланишга топширилганлиғи — табиий офат ҳосилга жиддий эиён етказган бултурги шароитда дардимизга даво бўлди, — дейди раис. — Аввало, ёнилик, мойлаш маҳсулотлари ва эҳтиёт қисмлар нархи осмонга сапчиган бир пайтда катта маблаг иқтисод қилинди. Энг асосийси, узумни 6 сўмдан сотиш ўрнига қайта ишлаб, килосини 30 сўмдан сотдик. Қайта ишлаш чоғида чиққан 10 тонна қимматбахо уруғини ёғ олиш учун асраб қўйдик.

Шу кунларда хўжалик меҳнаткашлари қизғин меҳнат билан банд. Табиий офат туфайли ўтган йилги ҳосил ҳиссасини ҳам етиштириш бови вазиға этиб белгиланган. 375 гектар тоқордан режадеги 3600 тонна ўрниға 4 минг тонна узум олишға бел боғлашган. 70 гектар майдондаги янги боғ ҳам мева бера бошлаган, бу кўрсаткич 2—3 йилда 5 минг тоннадан ошиб кетади. Озиқ-овқат маҳсулотлари тақчиллиғи эътиборга олиниб, йилдан-йилға галла ва сабзавот етиштиришға эътибор кўчатирилмоқда. Ҳозир 31 гектар майдонда картошка, 131 гектарда сабзавот етиштирилляпти. 150 гектардеги мевали боғдан ҳам мўл ҳосил олиш режалаштирилган. Шу йилдан шолни етиштиришға киришилди. Кейинги йилларда чорвачилик ҳам аҳамият берилляпти. Бу эса хўжалиқдаги болалар боғчаси, қариялар ва беморларни сўт билан таъминлашға ёрдам беримоқда.

Қишлоқларда турмуш маданиятини юксалтириш, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтилатилган пайтда аҳолининг иқтимоий муҳофаза қилишға эътибор берилмоқда. Ҳаммом, киши-ёғи клублар, кутубхоналар ишламоқда. Хондонлар ичимлик суви билан таъминланган. 14 чақирим узоқликдан табиий газ олиб келиляпти. Барча дала ший-полларидега бепул тушлик тайёрланади. Вақти-вақти билан арзон нарҳларда дон, сабзавот маҳсулотлари тақсимланмоқда. Кўп болали, кам даромадли оилаларға ҳам, да қаровчисиз кексаларға эса бу маҳсулотлар бепул тарқатилляпти.

Обидин ЖУМАНАЗАРОВ.

Ўлкамизга сахий ёз кириб келди. Далаларда, боғларда мева ва сабзавотлар бирин-кетин пишиб етилмоқда. Қалоқ қўли дехқонлар, миришқор соҳибкорларнинг ҳалол меҳнати, ташаббускорлиғи туфайли ширин-шакар неъматлар тобора кўпайиб бормоқда.

Бозорни эл дастурхонининг кўзуси дейишди. Дарҳақиқат, пептахталарда бори эл насибаси, тўқилик ўлчови. Шарқ бозорлари, айниқса, Тошкент бозорларининг гавкумилиқидан, тўқилиқидан хайратланмаган киши кам бўлса керак.

Кунни кеча шойтахтаманининг Олой бозорига бўлганимизда шундай жаннатмакдон ўлмада яшаётганимиздан фарҳанглик негдик. Таърифига шонлар сўз тополмайдиган ақиқ гилослару жаноқи олмадар, болга тулган шартлино уриқлар, помидору боғринг, қарам, сабзи, пизез, картошка... Қўйинчи, жондан бошқа ҳамма нарса бор.

Пулдинга бўлса бас. Энг сара, энг хуштама маҳсулотлардан истаганча сотиб олаверинг. Лекин ҳозирги бемалол сотиб олишға ҳаммаини ҳам ҳаммени дош беравермайди. Шунинг учун ҳам баъзилар арзонорининг излаб, мева, сабзавот дўкноларига боришади.

Маълумки, бундан ўн йилча бурун аҳолини янги узилган мева, сабзавотлар билан узлуқсиз таъминлаш мақсадида жойларда хўжалиқларнинг ўз дўкнолари очилганди. Ҳатто бир хўжалиқнинг шаҳарнинг турли бурчаларида қатор савдо

тармоқлари бўларди. Маҳсулотлар кунига икки, ҳатто уч мартаба тўғри даладан келтирилган.

Аҳоли хурсанд. Кераклик маҳсулотни вақт кетказмай сотиб олаверди. Бу янгилик бозордаги нарх-навоини анча пасайтирди.

Ҳозир-чи? Ана шу саволга янаво топши мақсадида бир неча мева-сабзавот

лиғига тегишли савдо шаўзимининг елкамизга. Мана гилоснинг аҳолиға бир қаранг.

Етмиш килограмм гилос сараланганда унинг 25 килограммидан ортиғи чиқитиб қетиб кетди. Синчиқлаб қарасак кўпни ириб қолган. Билсак, бу гилослар анча олдин терилиб, ёмирида қолдиб кетган экан. Мана сиғза

сўмта сотмоқда. Дўкнода эса 85 сўм баҳо қўйилляпти.

Шундан кейин биз кўп-лаб давлат, ижара, фирма сабзавот дўкноларини кўриб қетиб кетди. Синчиқлаб қарасак кўпни ириб қолган. Билсак, бу гилослар анча олдин терилиб, ёмирида қолдиб кетган экан. Мана сиғза

Олой бозорига сотилаётган картошка, пизезнинг анчагина қисми Сурхондарёдан келтирилибди. Миришқорларға раҳмат! Шулар туфайли бир килограмм картошкани 100—150 сўмдан, пизезни 50—70 сўмдан олаёмиз.

Аммо уларнинг кўпчилиғи Тошкентта қайта келтулари йўқ. Сабаб?

— Мен, — дейди Соат Жумаев деган дехқон, — Шўрчи районидagi Охунбоев номи кодхода сувчима. Кузда томоғида эртаги пизез экин ойдим. Болаларим билан роса ишладик. Олхоға шукр, ҳосил чакки бўлмади. 10 сотих ердан 4 тонна пизез олдим. Шунинг 3 тоннасини пойтахтга келтирдим. Бирроқ йўл ҳақи жуда қимматга тушиб кетляпти. Йўлда мамырий идоралар вакиллари тўхтатавериб, ҳўнжат талаб қилавериб тинкамизни қуритишди...

Узиниқ қўриб турибиз, сара пизезни 60—65 сўмдан соталым. Бунинг устида ётич-туриш, ейиш-иштиға қанча пул кетаяпти. Агар дехқон йўлга гов бўлишмаса Тошкент бозорларин бундан ҳам тўқини, маҳсулот арзон бўлиши шубҳасиз.

Ўлкамизда пишиқчилик, Дастурхонимизға барака кирмоқда. Фидокор дехқон пешона тери эвазига етиштирилган неъматларни халқимизға эмин-эркин етказиб бериши учун сунуий тўқинлар, таъмағирлик барҳам топши керак.

Каримжон РИХСИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»
маҳсус муҳбири.

БОЗОРДА СЕРОБ, ДЎКОНДА-ЧИ?

дўкноларида бўлди.

Мана пептоқиға Қйрай тумани, «Маданият» колхозлари раиси А. Назаров, деб ёзилган дўкно олдидимиз. Эшикка қўлф урилган. Чанг, додан қорайиб кетган деразадан ичкариға қараймиз. Синиқ яшиқлар, тузалмалардан бўшган бочкалар қалаштириб ташланган. Афтидан бу ерга бир неча ойдан бери одам зоти қадам босмаган кўринади.

Ҳайратимизни кўрган бир аёл деди:

— Шу ерда ҳар кун резазор сотаман. Лекин шу учта дўкони ёлчиғиб ишлаганини кўрганим йўқ. Ҳар замонада у, бу олиб келишиди. Аммо майда-чўйда, қуришган-буришган мевасабзавотни кўриб харидор қайрилиб кетаверади.

Дарҳақиқат, «Маданият» колхоз дўкони билан ёнма-ён жойлашган «Октябрь» колхоз, лимончилик хўжа-

кар. Хом помидорнинг нархи 250 сўм деб ёнбо қўйилган. Пулниги тўғри қизарттириб олаверинг... — Ҳозир мўл олиб келишади. Кеча яншабна бўлган учун узиммаганда, Эртадаб терилгани бординг, — дедди дўкон мудири Жалолиддин Раҳимбердиев.

Ҳақиқатан соат учларға яқинлашганда дўкно олдиға юк машинаси келиб тўхтади. Ичида 716 килограмм биринчи нав, 122 килограмм иккинчи нав помидор, 70 килограмм гилос бор экан. Биринчи нав, деб расмийлантирилган помидор бозордаги энг пачоқ полдинорнинг ўғинаси. Шундай бўлса-да, одамлар но-илкоқ олишляпти. Ҳар ҳолда бозордагидан бироз бўлса ҳам арзон.

Одамлар сара маҳсулот олам деди, — сўзини давом эттирди дўкон мудири. — Қўпича саралаб

сотушға мажбуримиз. Зиёни ўзимизнинг елкамизга. Мана гилоснинг аҳолиға бир қаранг.

Етмиш килограмм гилос сараланганда унинг 25 килограммидан ортиғи чиқитиб қетиб кетди. Синчиқлаб қарасак кўпни ириб қолган. Билсак, бу гилослар анча олдин терилиб, ёмирида қолдиб кетган экан. Мана сиғза

Олой бозорига сотилаётган картошка, пизезнинг анчагина қисми Сурхондарёдан келтирилибди. Миришқорларға раҳмат! Шулар туфайли бир килограмм картошкани 100—150 сўмдан, пизезни 50—70 сўмдан олаёмиз.

Аммо уларнинг кўпчилиғи Тошкентта қайта келтулари йўқ. Сабаб?

— Мен, — дейди Соат Жумаев деган дехқон, — Шўрчи районидagi Охунбоев номи кодхода сувчима. Кузда томоғида эртаги пизез экин ойдим. Болаларим билан роса ишладик. Олхоға шукр, ҳосил чакки бўлмади. 10 сотих ердан 4 тонна пизез олдим. Шунинг 3 тоннасини пойтахтга келтирдим. Бирроқ йўл ҳақи жуда қимматга тушиб кетляпти. Йўлда мамырий идоралар вакиллари тўхтатавериб, ҳўнжат талаб қилавериб тинкамизни қуритишди...

Узиниқ қўриб турибиз, сара пизезни 60—65 сўмдан соталым. Бунинг устида ётич-туриш, ейиш-иштиға қанча пул кетаяпти. Агар дехқон йўлга гов бўлишмаса Тошкент бозорларин бундан ҳам тўқини, маҳсулот арзон бўлиши шубҳасиз.

Ўлкамизда пишиқчилик, Дастурхонимизға барака кирмоқда. Фидокор дехқон пешона тери эвазига етиштирилган неъматларни халқимизға эмин-эркин етказиб бериши учун сунуий тўқинлар, таъмағирлик барҳам топши керак.

Авлог камоли—Ватан жамоли

ҲАЁТ МЎЪЖИЗАСИ

Бр юзида кунига 40 минг бола овқат етишимаслиги ва она сутига тўймаслиги натижасида келиб чиқадиган касалликлардан ҳалок бўлади. Америкалик олим Одири Нейлор «Она сuti ва икки миллион бола ҳаёти» (1992 йил) китобида болалар ўртасидаги ўлимни камайтиришнинг асосий йўлларида бири фақат кўрақ сuti билан эминликни деб таъкидлайди. Дарҳақиқат, фақат она сutiни эмиб катта бўлган болаларда турли касалликлар 2,5 маротаба кам учрайди.

сutiни тўйиб эммаган ёш болалар ўртасида ўткир ичак ва нафас йўллари инфецияси, рахит, анемия, гипотрофия, аллергия касалликлари юқори бўлади. Авваллари ҳомиладорлик энг масъулиятли давр ҳисобланади. Она учун соғлом ҳаёт тарзи ниҳоятда зарур. Бунда айниқса турғи овқатлари бўлажак фарзанд учун ниҳоятда муҳимдир. Она саломатлигининг ёмонлашиши, касалликларга чалиниши, оғир иш бажарилиши, тез-тез асаб бузилиши, овқатланишга эътибор бермаслик—сuti етишимаслигига олиб келадиган сабаблардан биридир. Ҳомиладор аёлларда мода алмашинуви 20—25 фоизга ортади. Шунинг учун бўлажак оналар овқати юқори сифатли, оқсил, ўсимлик ёғи, витамин ва минерал моддаларга бой, энгил ҳазм бўлиши керак. Албатт кундалик овқат таркибиди 500—600 грамм сут-қатиқ маҳсулотлари, 100 грамм творог, 30—40 грамм қаймоқсариге, 1 дона туҳмун, 170—200 грамм гушт маҳсулотлари, 400—500 грамм сабзавотлар, 200—250 грамм ҳўл мевалар бўлмоғи зарур. Нон, бундой уни ва гуручдан тайёрланган маҳсулотлар ҳам фойдали. Одатда ҳомиладор аёлнинг вази 9—12 килограмм ўртача 10—12 килограмм ортши мумкин. Бола туғилгач она ва

эмизиш дозимлигини айтганлар. Ҳозирги кунда ҳам кўпгина шарҳ даялариди, шунингдек, Урта Осие ва Қозғистон республикаларининг қишлоқ жойларида бу олат кенг тарқалган. Бизда қадимдан кўзи ёриган аёл хонадонда 40 кун чилла сақлаш урф-одати бор. Шунга кўра янги бўшанган она ва бола яшайдиган хонага бегона кишилар киритилмайди, уларга осо-йишталки ва алоҳида парварниш уюштирилади. Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг ҳадисларида ҳам аёлга оғир ишлар қилдирилмаслиги ва 40 кун давомида авайлаб асраш фарз дейилган. Она сutiни сақлаш ва ҳимоя қилиш, шунингдек, тиббиёт ходимлари ва кенг жамоатчиликнинг ҳам вази-фасидир. Тиббиёт ходимлари ушбу муаммага масъулият билан қарашлари, аёллар маслаҳатхоналари да, туғруқхоналарда ва оила-ларда оналарни яхши аънаваларга ўргатишлари катта аҳамиятга эга. Шунингдек, мактабларда она сutiнинг моҳитига бағишланган дарслар ўтиш, адабиёт ва она тили дарсларида мазкур мавзуда ишро ва баёнлар ёзиш, юқори синф қизлари билан алоҳида суҳбатлар уюштириш фойдали. Янги келинлар ниқоҳдан ўтаётганларида тушунтириш, маслаҳатлар бериш қисқаси, ҳомиладор аёлларга алоҳида эътибор зарур. Шоанвар ШОМУРАДОВ, Шифоюрлар малакасини ошириш институти доценти.

РУБОБ СЕҲРИ

Анча йиллар муқаддам Сибирнинг Нефюганск шаҳрида Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академия опера ва балет театри театрининг Галия Измайлова бошичилигида қўзғатишга таянган Урта Франциядан келган муҳандислар ҳам таширф буюришди ва французча бирор куй ёни қўшиқ икром этиб беришларини сўрашди. Бу тақлиф барча санъаткорларини саросимага солиди. Шунда Хусанжон рубобини олиб саҳнага чиқди. Ҳеч фурсат ўтмай, залда машҳур француз бастакори Ж. Бизенин «Фаразлар» куйи янграй бошлади. Муслиқ оҳанги меҳмонлар кайфиятини кўтариб юборди. Куй тугани билан залда давомли қарсақлар янгради. Созанда гулдаста инъом этилди. Хусанжон Набиев яна куй қалди. Концертдан кейин меҳмонлар созандани ўраб олишди. Рубобни қўлларига олиб, шу кичкинагина муслиқ асоби француз куйини маромига келтириб янграганига ишониб-ишонмай ҳайрат ила томоша қилишди. Эртасига ҳам, кейинги кун ҳам улар театрга таширф буюриб, сеҳрли рубобда француз куйларини тинглашди. Шу воқеа сабаб Хусанжон Набиев французлар ҳам яхши таниб қолдишди. Созанда бугунгача улардан мактублар олиб туради. Хусанжон ҳаётида бундай қизиқарли чиқишлар кўп бўлган. У Глиэр номидаги муслиқ мактабиди ўқиб юрганиди бир қанча хоржий мамлакатлар ҳақлари куйларини ўрганиб олган эди. Бу борда устозлик қилган Бўриной Мирзахмедовдан беҳад миннатдор. Чунки катта куйларни чалишни ҳам у устоздан ўрганди. М. Ашрафий номи Тошкент давлат консерваториясида ўқиниш ҳам унга Бўриной ака маслаҳат берди. Бу даргоҳда Ф. Василевдан рубоб синфи бўйича сабоқ олди. Истеъодли созанданинг катта театрга ишга келганига ҳам чорак аср бўлайтиш. Бу давр мубайида Россия, Украина ва Болтиқ бўйи мамлакатларида бўлиб, томоша-

бинлар олқишини қозонди. Эндиликда у академик театрининг ўзбек миллий чолғу асбоблар бўлимининг бадийи ва муслиқ раҳбаридир. Ҳамза номидаги Ўзбекистон Давлат мукофоти совириқори, халқ артисти Галия Измайлова у ҳақида шундай деди: — Хусанжоннинг биринчи куйини тинглагандаёқ маҳоратига тан берган эдим. У куй чалганда даззатланасан, киши. Созандани нафақат бизда, балки ўнлаб жаҳон халқлари яхши билдилар. У ўзбек санъатини жаҳонга ёлган муслиқ усталиридан. Ҳақиқатан Хусанжоннинг қўлига тушган рубоб сеҳрли жаранглайди. Бармоқлар тор узра ҳаранатланиб, дилрабо муслиқ янграйди ва у дилларни хушнуд этади. Д. МУРОДОВ.

ОИЛА ДАВЛАТИ, БАХТИ

Оила ва жамият муаммоси ўтмишда ҳам, ҳозирда ҳам ўзининг долзарблигини билан алломаларини эътибордан четда қолмаган. Оилад, хусусан жамиятда хотин-қизларнинг тутган ўрни беизидир. Шарқнинг улғур шоири Саъдий Шерозиддин бига бой адабий мерос қолган. Унинг «Вустон», «Гулистон» асарлари ва девонлари севиб мутолаа қилинади. Шоир ўзининг доно панд-насиҳатлари, ўғитлари орқали жамиятдаги турли иллатлардан халос бўлишга, яхши фазилатни инсон бўлишга қўл ундаган. Кўп асарлар ўзининг қарамай, улғур шоир айтган фикрлар ҳозирги кунларда ҳам ўз қимматини йўқотмаган. Шу боис унинг «Вустон» асаридида «Тайлим-тарбия хусусида» номи билан ағрим парчаларини эътиборингизга ҳавола этсак ўринли бўлади. Буларда аёллар масаласига жиқидий эътибор қаратилган бўлиб, уларнинг оилада хусусан жамиятда тутган ўрни ҳақида қизларди фикрлар баён қилинган:

таъкидлайди. Бундай фикрлар асарининг «Уйланги ва хотинлар тўғрисида» номи фақлида қалама олинган. «Яхши хотин — оиланинг давлати ва бахти. Унинг озодалиги ундан, уй эгасининг хотиржам ва осойишталиги ундан. Хусуси бўлса — кўнгул ёзини, хушмуомала бўлса — жон озадидир. Оқила бўлса рўзғорда тартиб-интизом бўлади, асбоб-анжомлар покиза ва саранжом туради. Киши бу қабил жуфти ҳалол билан қовушса, агар бундай бахтга эришса, ош ва кундафта сирдошга, шам кор ва пинҳоний дард-аламда ҳамнафас ва маҳрамга эга бўлади. Турмушда бошининг ҳар қандай жафо тушса, ҳамдардининг у тескари айландуви фалақдан бошининг ҳар бало келса, кўмакдошининг у. Кўнглинганга ҳам юзланса, у ҳам гамноқ; баданинганга хасталик ва заифлик еттишса, унинг ҳам жони ҳалак.

Ундай аёли бор эркакнинг оилада ҳам, кўча-кўйи ва хизматда ҳам қалди қос, боши осмон қадар. Аксинча, оиланинг парокандалиги жамиятнинг ҳам ривожига жиқидий зарар етказиши. Шунинг учун оилдаги етишмовчиликлар, қийинчилик ва келишмовчиликлар сабаб қаноат билан бартараф этилмоғи лозим. Ҳаётда шундай оилалар ҳам борки, бу оилалардан фазилат ва қўт-баракат, аҳиллик ва тотувлик қочган бўлади. Улардан жамиятга на бирор наф, на бир фойда тегади. Ҳатто қўниқуши у ёнда турсин, қариндош-уруғлар ҳам тинчлиги у оила сабаб зурилади. «Аммо худо қўрсатмасин, номувовиқ хотин учраса, ўз уйингда ҳалокатли иллат пайдо бўлади. У беандиша, шаллақи бўлса, кўнгул ундан озор ва ёмонлик ахтарувчи бўлса, ундан руҳ азоб ченади. Тили аччиқ бўлса, барчаннинг дилини яралайди, покиза бўлмаса, ундан эрига юзи қоралик келади. Агар майҳўр бўлса, уй ободлиги йўқолади, ахлоқсиз бўлса, оила расво бўлади».

Кимга ҳаётда яхши аёл йўлдош бўлса бошига бахт қўшининг қўнгани шудир. Жамиятимиздаги ана шундай бахтли оилаларга шарафлар бўлсин. Ҳар бир оиладан фаёзу тароват аримасин!

Баҳодир ВАЛИЕВ, Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейининг илмий ходими.

Бир пиёла чай баҳона Дам олиш саҳифаси

БОШ ОҒРИҒИ ДАВОСИ

Абу Али ибн Сино ўзининг қадимлик фойлигиди уша замон табобатининг барча қўллангани усуллари — қон олиш, меъдани ювиш, паркез, сийлаш-уқалаш, жарроҳлик, сурма дорилар ердимида деловаш, ўсимлик ва ҳавоси маҳсулотларидан тиббий маҳсулотлар кенг фойдаланган. Булар инди шифобахш ўсимлик маҳсулотлари алоҳида аҳамият касб этади. Тибб қонуналарининг Ижидиди содда дориларга бағишланган бўлиб, ушбу жиқда 810 хил дори ҳар тарафлама тахлил қилинган, шундан 612 хил ўсимлик маҳсулотларига тегаллуққидир. Шифобахш ўсимликлар ҳамма содда дориларнинг қарийб 76 фоизини ташкил этади.

Шотурсун УСМОНОВ, дорихунос.

Уч суҳув. Р. АКБАРАЛИЕВ олган сурат-лавҳа.

ларда Россия подшоши Николай II Бухоро амирига кичик электр станцияси совға қилди. Орадан икки йил ўтгач, 50 киловатт-соат қучланишга эга бўлган бу станция ишга туширилади. У илк бор сарой хоналари ва ҳовли-теварак атрофини ёрилади. Саройдаги қандиллар ҳам уша йиллари Россиядан олиб келинган. (ЎЗА).

БУХОРОНИНГ БИРИНЧИ ЭЛЕКТР ЧИРОҒИ

Бухорода электр чироғи илк бор қачон ёнган? Бу савол бирмунча эриш туюлса, кўнчилики қизиқтириши аниқ. Бухоро давлат музей-қўриқхонасининг Ситов

ран Моҳихоса бўлимидаги ҳужжатларига бу жумбоқни ечишга кўмаклашди. Маълум бўлишича, 1911 йилда амирликнинг ёзи саройи қурилатган кез-

Ривоят, ҳикоят, ҳақиқат

ҲАР БАНДА РИЗҚИ

Султон Балқиз замонасида Жаҳарий исми бир қамбағал бўлиб, унинг беч қимм йўқ эди. У ҳар кун тер тўйиб меҳнат қилишига қарамай, бир кунда 15 тиндан ортиқ пул тоғмасди. Бу ҳол уни рақиблар ва эртаёқ кеч Олло таолоқдан ёрдам қилиш тўғрисида илтижо қилди эди. Кунларнинг бирида унинг олдидан Хизр алайҳиссалом чиқиб қолди. Шунда Жаҳарий мурожаат қилди:

— Сиздан илтимос, худодан сўраб берсангиз, менинг тоған пулим 15 тиндан ошадими-йўқми? — деди. Бунга Хизр алайҳиссалом:

— Сизга Олло таолоқ бир кунга 15 тини топишни буюрган, ундан ошмайди, — деб жавоб берди. Шундан сўнг Жаҳарий бечора ҳаётдан жуда кўнгли совиб, тарки дунё қилиб уйда ётиб олди...

Икки кун ўтиб, учинчи кун унинг ашиги тақиллади. Чиниб қараса, маҳалласидидаги Малиқ-ул-Ашроф исми савдогар хизматга тақлиф этиб: — Бирдорари азиз, бир арава ўтин келган эди, шунга ерданлашсангиз, — деди.

— Кеирасиз, менинг вақтим йўқ. — Сиздан ўтиниб сўрайман, хивмат ҳақингизни айтганингиздек тўлайман. Сизни хафа қилиб қўймайман, сўзимни ерга ташламай, — дея илтижо қилди. Шунда Жаҳарий икки нарсани йўлаб, ўзини: «майли маҳаллачилик, кўнгли қолмасин ҳамда ўз насибимни яна бир бор синаб кўрайчи» деб рози бўлди.

Иш битиб, ҳақ тўлашга Малиқ-ул-Ашроф чўнтагини қаллаб — 15 тини пул чиқариб берди. Бу пулни кўриб Жаҳарий қулди. Бунни кўрган Малиқ-ул-Ашроф:

— Нима 15 тинин пул азмасми? — деб сўради. Шунда Жаҳарий — Уэр, мен шунчаки қулдим, — деди.

Бу кулгининг босини аниқлаш мақсадида Малиқ-ул-Ашроф Жаҳарийнинг уйига тақлиф қилди. У уша кулгининг сабабини айтиб беришни илтимос қилди. Шунда Жаҳарий ўз ҳаёти ҳақида сўзлаб, сўнгида Хўжий Хизр алайҳиссаломга йўлиқганини ва уларнинг айтганларини сўзлади. Малиқ-ул-Ашроф: — Ундай бўлса сизга бир маслаҳатим бор. Сиз менга ҳам ўғил, ҳам кўвб бўлингиз. Мен қариб қолдим, сизга савдо йўллариини ўргатаман, хўп десангиз, яншо-оллоқ ёмон бўлмайди. Менин қулбомада бир оила бўлиб яшайверамиз — деди. Бу тақлиф Жаҳарийга ҳам маъқул тушди.

Шундай қилиб кунлар кетидан кунлар, ойлар ўтди. Кунларнинг бирида савдогар Жаҳарий шидан уйига отида қайтаётиб, яна Хўжий Хизр алайҳиссаломга дуч келиб қолди. Шунда у:

— Худо ёлгончи экан, мана бу хуржундаги олтинларни мен бир кунда ишлаб топдим — деди. Хизр алайҳиссалом ҳайрон бўлиб, худодан бу воқеанинг сирини сўради. Шунда Олло Таолоқ деди: — Сен ҳам, мен ҳам, ёлгончи эмасмиз, ул банданиннинг уйда қайнотаси, қайнониси, хотини ва олти фарзанди бор. Агар шуларнинг ҳаммасини пешонасига ёзилган пуллариини ҳар қайсисига акратилса, унинг ўзинга 15 тини қолади. Мен она аъзоларининг насибисини у орқали бермоқдаман, — деди.

Тўловчи: Шовдас ШОХАЙДАР ўғли.

Газетхон илҳоми

АЙЛАГАЙ

Ўзбек қизини ибос қўнғили ром айлағай. Ширин сўз, тақаллуфи дилга ороя айлағай. Хусун ойини ром этиб, лек ҳаёси бўлмаса, Ул мунавар кулнинг лаҳзада шом айлағай. Минг бир тола зулфарлар белга етиб тўлғонса, Хушбўй ислар таралди «Мунабар» ром айлағай. Қаро соғини бир тутан гажанка айлантйрған, Ўзбекилгини унутиб, ўзини бадом айлағай. Соф тилга сўзлабмай, жонбаёсин йўқотган, Олифта нозаниллар гоҳ бериб айлағай. Шўр қилғай, Мақмуда, юртинг дурдоналари, Элин муқаддас билиб, шаънини неқом айлағай.

Мақмуда ЗОИРҲОН қизини.

КАНЧА МИЛЛИОНЕР БОР?

Ўтказилган тадқиқотлар АҚШ миллионерларининг асарини Калифорния штатида истиқомат қилишини аниқлади. Нью-Йоркда 116826 нафар, Техасда 102085 нафардан ортиқ миллионер бор. Ҳар уч штатнинг санаоти айниқса ривожланган. Мамлакатнинг энг йарим миллияни марказлари ҳам шу ерда жамланган. Энг кам 1535 нафар миллионер Вермонт штатида истиқомат қилади.

Солиқлар инспекциясининг маълумотларига қараганда, Мўшма Штатларида ҳаммасан бўлиб 1.300 миңдан ортиқ миллионер истиқомат қилади.

ТУРФА ОЛАМ

УГИРЛАНГАН БОЛА

Ўз иш билан Ингизиянинг поятхатига келган Энола Филлипс ортдан садақа сўраб жулдуз қийинган бир бола эргашди. Хоним аввалига унга эътибор бергани йўқ. Кейинчалик диққат билан қараб, унинг ўз қариндош эканлигини таниб қолди.

Беш йшли Мутис Ловаль қўшин Ондо штатидида ўз отанаси уйдан бир йил муқаддам гоийб бўлган, шундан бери ундан ҳеч қандай домдари йўқ эди. Кейинчалик маълум бўлишича, болақайни қандайдир фирибгар ўғирлаб кетган экан. У болақайни гаёдай аёлга мукариза берибди. Аёл эса Ингизия садақа сўрашга жалб эта бошлабди.

Энолага болақайни отанаси ҳузурига қайтариш осон бўлмади. Унинг янги «бекиси» бундан қатъин беш тортиб, мўмайгина пул тўлашни талаб қилди. Кўчада қизини жанг-жалб болади. Уткинчилар ердимида гаёдай хотин ва болақай полиция участкасига келтирилгандан кейингиа адолат тантана қилди.

Гулном ПРИМОВ тайёрган.

Бош муҳаррир Н. ЕҚУБОВ. Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТЛИЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ГОҒУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИҒҶОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ. МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ҳўжалиги вазирилик, «Ўз-плодоовощинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирилик, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамаоси. МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КўЧАСИ, 32. ТЕЛЕФОНЛАР, Мухаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Дехқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш санаоти бўлими — 32-56-31. Икитимий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Аҳборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маълумийат органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Беаатиш бўлими — 32-58-79.